

ΤΟ ΡΥΘΜΙΖΟΜΕΝΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ
(Τὸ νομισματικὸν σύστημα τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας)

Ἰπὸ
Γ. Β. ΔΟΥΚΑ

Ἐν τῇ ἀναλύσει τῶν διαφόρων νομισματικῶν συστημάτων διαφαίνεται ὅτι ἡ αὐτόματος προσαρμογή, στηριζομένη ἐπὶ ὠρισμένων φυσικῶν οἰκονομικῶν νόμων, οἷτινες διέπουν τὸν θεσμόν τοῦ χρήματος, δὲν εἶναι ἀπόλυτος. Εἰς τὸ κυκλοφοριακὸν καὶ τὸ συγκεντρωτικὸν μεταλλικὸν νομισματικὸν σύστημα οἱ νόμοι τῆς αὐτομάτου προσαρμογῆς λειτουργοῦν ἀρτιώτερον ὅταν ὁ ἰθύνων τὸ χρηματικὸν σύστημα μιᾶς χώρας ὀργανισμὸς μεριμνᾷ διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ἐκάστοτε προκυπτόντων ἐκ τῶν ὄρων τῆς τεχνικῆς ἐφαρμογῆς προβλημάτων. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἰδεῶδες κυκλοφοριακὸν χρυσοῦν νομισματικὸν σύστημα ἔχει ἀνάγκην μιᾶς ἔξωθεν ρυθμίσεως.

Ὁ Fisher καὶ ἰδίᾳ ὁ Keynes ἀνέπτυξαν τὴν ἀνωτέρω σκέψιν εἰς ὀλόκληρον θεωρητικὸν σύστημα, στηριζόμενοι κυρίως ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ διάφορα κράτη ἐγκατέλειψαν τὴν χρυσὴν βᾶσιν καὶ καθιέρωσαν ἐλεύθερα νομισματικὰ συστήματα ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ὁποίων ἡ μέριμνα τῆς ρυθμίσεως ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν προϋπόθεσιν τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν φυσιολογικῶν νόμων τῆς αὐτομάτου προσαρμογῆς. Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν ἡ πρακτικὴ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τοῦ χρήματος θὰ καταλήξῃ μίαν ἡμέραν εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς νομισματικοῦ συστήματος στηριζομένου ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τιμαρίθμων, ὅπως τὸ ἐφαντάσθησαν οἱ ἀνωτέρω οἰκονομολόγοι. Ἐκεῖνο ποῦ διαπιστοῦμεν εἶναι ὅτι ἡ σημερινὴ ἐξέλιξις τοῦ θεσμοῦ τοῦ χρήματος καθιέρωσεν εἰς ἀπάσας τὰς χώρας ἐν ἰδιαζόντως πρωτότυπον νομισματικὸν σύστημα στηριζόμενον ἀπολύτως οὐχὶ μόνον ἐπὶ μιᾶς ἔξωθεν ρυθμίσεως τῶν τεχνικῶν ὄρων ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τοῦ χρήματος, ἀλλὰ ἐπὶ μιᾶς γενικωτέρας ρυθμίσεως ἀπασῶν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μιᾶς χώρας καὶ δὴ ὄχι μόνον τῶν συναλλαγῶν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀλλὰ, ὡς συμβαίνει ἐν Γερμανίᾳ, καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἐσωτερικῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μιᾶς χώρας.

Ἐξ ἀντιθέτου ὁμως διαπιστοῦμεν, ὅτι τὸ νέον αὐτὸ νομισμα-

τικὸν σύστημα εἰς τὰς διευθυνομένας οἰκονομίας δὲν θεωρεῖται ὡς σταθμὸς τῆς ἐξελίξεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς καθιερώσεως ἑνὸς νομισματικοῦ συστήματος, στηριζομένου ἐπὶ τιμαρίθμων, ἀλλὰ σιωπηρῶς θεωρεῖται ὡς μία πρόσκαιρος κατάστασις, ἣτις ἐπιζητεῖ δι' αὐστηροτέρων μέτρων ὀλιγώτερον οἰκονομικῆς καὶ περισσότερον ποινικῆς φύσεως νὰ δημιουργήσῃ οἰκονομικὰς συνθήκας τοιαύτας, αἵτινες θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἐπάνοδον εἰς τὰ νομισματικὰ συστήματα τοῦ ρυθμιζομένου νομισματικοῦ συστήματος καὶ συνεπῶς εἰς τὴν ἀποκατάστασιν μιᾶς ἐλευθέρας οἰκονομίας.

Αὐτὸς ὁ Σάχτ, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ πατὴρ τοῦ ρυθμιζομένου νομισματικοῦ συστήματος, ἀνέφερε πλειστάκις εἰς τὰς περισπουδάστους μελέτας του, ὅτι τὸ Ράϊχ ἠναγκάσθη νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἀτελεύτητον σειρὰν τῶν ρυθμιστικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα καθιέρωσαν τὴν διευθυνομένην οἰκονομίαν καὶ ἐξουθένωσαν τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν μὲ «κλειστὴ καρδιά».

Ἄλλὰ τὸ ρυθμιζόμενον νομισματικὸν σύστημα ὑφίσταται ἐν τῇ πράξει εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς πεπολιτισμένας χώρας καὶ ἀπαιτεῖ συνεπῶς θεωρητικὴν ἐξέτασιν.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν ὡς ἄνω ἐκτεθέντων νομισματικῶν συστημάτων μέχρι τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ρυθμιζομένου νομισματικοῦ συστήματος εἶναι ἡ ἑξῆς: Τὸ χρυσοῦν κυκλοφοριακὸν σύστημα, τὸ παρουσιάζον κυκλοφορίαν αὐτουσίου μετάλλου χρυσοῦ ὑπὸ μορφήν κερμάτων καὶ βοηθητικῶν κερμάτων ἐξ εὐτελεστέρου μετάλλου, καθίσταται ἐλαστικώτερον καὶ εὐθηνότερον, ὅταν καθιερωθῇ ἡ σύγχρονος κυκλοφορία τραπεζογραμματίων.

Ἡ σύγχρονος κυκλοφορία τραπεζογραμματίων παρεμποδίζει ἐν τούτοις τὴν λειτουργίαν τῶν νόμων τῆς αὐτομάτου προσαρμογῆς καὶ ἐπηρεάζει τὰ ρεύματα τῆς αὐτομάτου παλινδρομήσεως τοῦ χρυσοῦ, ἣτις καὶ τὸ ἰσοζύγιον τῶν πληρωμῶν τῶν διαφόρων χωρῶν ἐξησφάλιζε καὶ τὴν σταθερότητα τῶν διεθνῶν τιμῶν κατωχύρωνε. Διὰ τῆς συγχρόνου κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων δημιουργεῖται ἡ δυνατότης τῆς αὐξήσεως τῶν μέσων πληρωμῆς, ὅταν τὸ κυκλοφοροῦν ἀπόθεμα χρυσοῦ μειοῦται ἢ καὶ τὸ ἀντίθετον, προκαλοῦσα τοιοῦτοτρόπως τὸν κίνδυνον τῆς πληθώρας χρυσοῦ ἐν μιᾷ χώρᾳ καὶ τῆς ἀνεπαρκείας χρυσοῦ ἐν μιᾷ ἄλλῃ.

Ὁ κίνδυνος αὐτὸς ἄγει εἰς τὴν καθιέρωσιν τοῦ συγκεντρωτικοῦ χρυσοῦ νομισματικοῦ συστήματος μετὰ κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων καὶ βοηθητικῶν κερμάτων ἐξ εὐτελῶν μετάλλων. Αὐτὸ τὸ σύστημα τῆς χρυσοῦς βάσεως ἀπαιτεῖ ἤδη ἔτι μεγαλητέραν ρυθμιστικὴν πολιτικὴν. Ἡ ἀσφαλιστικὴ δικλείς τῆς ὑποχρεωτικῆς

ἐξοφλήσεως τῶν τραπεζογραμματίων ἐκ τοῦ ἀποθέματος χρυσοῦ, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τοῦ νομισματικοῦ τούτου συστήματος, δέον νὰ τίθεται ἐν λειτουργίᾳ εἰς μεγάλην κλίμακα, ἵνα ἐξομαλύνωνται τὰ ἄκρα τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν καὶ νὰ ἐμποδίζεται ἢ πτώσις ἢ ἡ ὑψωσις τοῦ συναλλάγματος πέραν τῶν δύο σημείων χρυσοῦ. Ἡ προεξοφλητικὴ πολιτικὴ καὶ αἱ ἐπεμβάσεις ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ καὶ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἀγορᾷ συμπληροῦν τὸν κύκλον τῶν ρυθμιστικῶν μέτρων τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν διατήρησιν τῆς σταθερότητος τῆς ἀνταλλακτικῆς δυνάμεως τῆς νομισματικῆς μονάδος.

Αὐτὸ τὸ νομισματικὸν σύστημα καλεῖται καὶ εὐθηνότερον λόγῳ τῆς οἰκονομίας χρυσοῦ, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ. Ἄλλὰ τὸ εὐθηνότερον νόμισμα εἶναι καὶ ἀσθενὲς νόμισμα καὶ ὅταν ἡ διαρροὴ τῶν οἰκονομικῶν ἀξιῶν μιᾶς χώρας, προκαλουμένη εἴτε ἐξ ἀνωμάτων ἐσωτερικῶν πολιτικῶν συνθηκῶν, εἴτε ἐκ φυσιολογικῶν οἰκονομικῶν κρίσεων, εἴτε ἐκ πολεμικῶν ὑποχρεώσεων, ὡς π. χ. ἀποζημιώσεις πρὸς τοὺς νικητὰς ἐνὸς πολέμου, ἢ πολεμικὰς παρασκευὰς διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν μιᾶς χώρας, τότε ἡ χρυσῆ βᾶσις τοῦ ἐν λόγῳ νομισματικοῦ συστήματος ἀρχίζει νὰ διαρρήῃ καὶ τὰ μέχρι τοῦδε ρυθμιστικὰ μέτρα νὰ ἀτονοῦν.

Εἰς τοιαύτας στιγμὰς καθιεροῦται τὸ ἐλεύθερον νομισματικὸν σύστημα. Τὸ ἀπομένον εἰς χεῖρας τοῦ ἰθύνοντος τὸ νομισματικὸν σύστημα τῆς χώρας ὀργανισμοῦ ἀπόθεμα χρυσοῦ δὲν χρησιμοποιεῖται πλέον διὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ κυκλοφοροῦντος βοηθητικοῦ καὶ εὐτελοῦς χρήματος, ἀλλὰ, ἐπιβαλλομένης εἰς τὸ βοηθητικὸν χρήμα ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, χρησιμοποιεῖται τὸ ἀπόθεμα τοῦτο ὡς βᾶσις τῆς ρυθμιστικῆς πολιτικῆς ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται ἡ λειτουργία παντὸς ἐλευθέρου νομισματικοῦ συστήματος.

Εἰς τὸ περὶ ἐλευθέρου νομισματικοῦ συστήματος κεφάλαιον ἀνεπτύξαμεν ὅτι καὶ ἄνευ ὑπάρξεως χρυσοῦ ἀποθέματος ἡ κανονικὴ λειτουργία τοῦ συστήματος αὐτοῦ εἶναι ἐφικτὴ διὰ καταλλήλου ρυθμίσεως. Ἡ ὑπαρξίς ἀποθέματος χρυσοῦ ἢ ξένου συναλλάγματος καθιστᾷ τὴν ρύθμισιν αὐτοῦ εὐχερεστέραν καὶ ἐπιδρᾷ ψυχολογικῶς ἐπὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν συναλλασσομένων πρὸς τὸ ἐλεύθερον νομισματικὸν σύστημα.

Ἄλλ' ἡ ρύθμισις αὕτη, ἡ ὁποία, ἐπαναλαμβάνομεν, εἶναι ἐφικτὴ καὶ ἄνευ ἀποθέματος χρυσοῦ, καθίσταται ματαία ὅταν ἀντίξοοι οἰκονομικαὶ ἢ πολιτικαὶ συνθήκαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν ἐν τινι μέτρῳ ἰσοζύγισιν τῶν ἀπαιτήσεων καὶ ὑποχρεώσεων πρὸς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ ὕψωσις τῆς διανομισματικῆς τιμῆς τοῦ χρήματος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακοπῆ ἄνευ ἰδιαιτέρας ρυθμίσεως τῶν συναλλαγματικῶν ζητημάτων. Εἴθισται τότε νὰ ἐπιβάλληται ἔλεγχος συναλλάγματος, ἀλλ' εἶναι ἐσφαλμένη ἡ γνώμη, ὅτι ἓνας ἀπλοῦς ἔλεγχος συναλλάγματος ἢ μία μονοπώλησις τοῦ ἐμπορίου καὶ ἡ ποινικὴ δίωξις λαθρεμπορίας ἐπὶ συναλλάγματος ἀρκοῦν διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν μίαν σταθερὰν διανομισματικὴν τιμὴν καὶ συγρόνως μίαν σταθερὰν ἀνταλλακτικὴν δύναμιν τῆς νομισματικῆς μονάδος τοῦ κλονιζομένου ἐλευθέρου νομισματικοῦ συστήματος. Ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Ἑλλην οἰκονομολόγος καὶ Διοικητὴς τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Βαρβαρέσος εἰς τὴν μελέτην του περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν προβλημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ νομισματικοῦ συστήματος, ὅτι παρὰ τὸν ἔλεγχον συναλλάγματος καὶ τὴν προεξοφλητικὴν πολιτικὴν, «ἡ ἀγοραστικὴ ἀξία τοῦ σπανίζοντος ἐγχωρίου χρήματος ἐμειοῦτο, σημαντικῶς ὑψουμένου τοῦ τιμαρίθμου» κατὰ τὴν νομισματικὴν κρίσιν τοῦ 1931¹.

Ἡ ρύθμισις ἑνὸς κλονιζομένου ἐλευθέρου νομισματικοῦ συστήματος δὲν δύναται νὰ περιορισθῆ εἰς τὴν ἐπιβολὴν ἐλέγχου συναλλάγματος μόνον. Ἡ ρύθμισις δέον νὰ λάθῃ ὄχι μόνον μορφήν ἔντονον ἀλλὰ μορφήν γενικὴν, δηλαδή ν' ἀποτελέσῃ αὐτοτελὲς σύστημα. Ἐλεγχος συναλλάγματος ἄνευ ἐλέγχου τῶν οἰκονομικῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἀποτελεῖ ματαιοπονίαν καὶ τολμῶμεν νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἱστορία τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀπέδειξεν, ὅτι καὶ ὁ ἔλεγχος συναλλάγματος καὶ ὁ ἔλεγχος τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποτελοῦν ματαιοπονίαν, ἐὰν δὲν συνοδεύωνται ὑπὸ ἐλέγχου καὶ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ συναλλαγῶν.

Ἡ σταθερότης ἑνὸς νομίσματος εἶναι ἓνας οἰκονομικὸς παράγων τόσον μεγάλης σημασίας καὶ ἡ καταστροφὴ ἑνὸς ἐθνικοῦ νομίσματος εἶναι τόσον συντριπτικὴ διὰ μίαν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, ὥστε τὸ μέτρον τῆς ἐπιβολῆς τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας ὡς μέτρον ἐσχάτης ἀνάγκης νὰ δικαιολογῆται πλήρως.

Βεβαίως ὁ πολιτισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος προάγεται διὰ τῶν σχέσεων καὶ ἀλληλεπιδράσεων τῶν διαφόρων ἐθνικῶν οἰκονομιῶν. Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῆ πολιτισμένη ἡ ἀνθρωπότης ἐκείνη, ἥτις περιορίζει τὰς συναλλαγὰς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν καὶ δεσμεύει τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Ἡ διευθυνομένη οἰκονομία

¹ Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς. — Τεῦχος Α'. 1939 σελ. 23.

ἄγει εἰς τὴν αὐστηροτέραν δυνατὴν ἀπομόνωσιν καὶ εἰς τὴν διάλυσιν τῶν φυσικῶν διεθνῶν σχέσεων. Δι' αὐτὸ θεωροῦμεν τὸ ρυθμιζόμενον νομισματικὸν σύστημα τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας ὡς μίαν πρόσκαιρον ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐπιβληθεῖσαν λύσιν καὶ οὐχὶ ὡς πρόοδον τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῶν νομισματικῶν συστημάτων.

1. Ἡ τεχνικὴ τῆς ἐφαρμογῆς.

Τὸ ρυθμιζόμενον νομισματικὸν σύστημα δὲν εἶναι ἢ ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴ τοῦ γνωστοῦ ἡμῖν αὐτοτελοῦς οἰκονομικοῦ θεσμοῦ τοῦ χρήματος. Ἡ φυσιολογικὴ λειτουργία τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ δὲν καταργεῖται μόνον καὶ ἀντικαθίσταται διὰ μέτρων ρυθμιστικῶν τῶν συναλλαγῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῶν συναλλαγῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Τὸ ρυθμιζόμενον νομισματικὸν σύστημα καθίσταται ὄργανον τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας. Τὸ Κράτος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀναγκάζεται νὰ ἐπιβάλλῃ ἐν ρυθμιζόμενον νομισματικὸν σύστημα δὲν ἔχει κανένα λόγον νὰ τοῦ προσδώσῃ μίαν αὐτοτέλειαν, τοῦναντίον ἔχει πάντα λόγον νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ ὡς ὄργανον διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀναγκαίας ἰσορροπίας τῶν συναλλαγῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ.

Εἰς χεῖρας τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας τὸ χρήμα δὲν ἀποτελεῖ πλέον τὸν αὐτεξούσιον φορέα κάθε οἰκονομικῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν πάσης οἰκονομικῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ ἀπλοῦν ὄργανον πρὸς ἐπίτευξιν μιᾶς τεχνικῆς ἰσοζυγίσεως τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων μιᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας, αἵτινες ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς μέχρι τοῦδε ἐλευθέρως αὐτῶν ἐκδηλώσεως εἶχον ἀπώλεσει τὴν ἀναγκαίαν ἰσορροπίαν.

Τὸ ρυθμιζόμενον νομισματικὸν σύστημα στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἢ ποσότης τοῦ κυκλοφοροῦντος χρήματος δὲν εἶναι πλέον συντελεσθῆς τῆς διττῆς σταθερότητος τῆς νομισματικῆς μονάδος (ἀνταλλακτικὴ δύναμις καὶ διανομισματικὴ τιμὴ), οὔτε ὑπάρχον τυχὸν ἀπόθεμα πολυτίμου μετάλλου ἀποτελεῖ γνώμονα τῆς ἐκδοτικῆς πολιτικῆς.

Αἱ τεχνικαὶ συνεπῶς προϋποθέσεις τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν λόγῳ συστήματος εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

α) Χρήμα τίθεται καὶ ἀποσύρεται ἐκ τῆς κυκλοφορίας τόσον, ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον ἐνέργειαν τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῶν δημοσιονομικῶν συναλλαγῶν.

β) Οἰαδήποτε παραγωγικὴ ἐργασία, εἴτε οἰκονομικῶς ἀποδοτικὴ εἶναι αὕτη (ἐμπόριον, βιομηχανία, ναυτιλία κλπ.), εἴτε ψυχολογικῶς ἀποδοτικὴ εἶναι αὕτη (μεγάλα δημόσια ἔργα, καλλω-

πισμοῦ πόλεων, κοινῆς ὠφελείας, κλπ. κλπ.), ἀποτελεῖ κάλυμμα τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος, ἀρκεῖ νὰ διατηρῆται μία ἰσορροπία μεταξὺ παραγωγῆς οἰκονομικῶν ἀξιῶν καὶ καταναλώσεως αὐτῶν κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ παραμένῃ ἐν ἐπαρκῆς περισσεύμα, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ καλύπτονται ἐτησίως ὄχι μόνον αἱ δημοσιονομικαὶ ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔξοδα τῶν μεγάλων ἔργων καλλωπισμοῦ τῶν πόλεων ἢ τῶν ἔργων κοινῆς ὠφελείας.

γ) Αἱ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν ρυθμίζονται μὲ βάσιν τὴν ἀρχὴν ὅτι: ἡ χώρα δὲν θὰ προμηθεύεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι δύναται νὰ διαθέσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

2. Αἱ προϋποθέσεις τῆς αὐτομάτου προσαρμογῆς.

Ἐνεφέραμεν ἄνωτέρω, ὅτι τὸ ρυθμιζόμενον νομισματικὸν σύστημα προϋποθέτει ὄχι μόνον ἀπλῆν ρύθμισιν τῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, ἧς προηγεῖται ὁ ἔλεγχος συναλλάγματος, ἀλλὰ προϋποθέτει ρύθμισιν καὶ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ συναλλαγῶν. Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ πρώτου περιοριστικοῦ τῆς συναλλαγματικῆς κινήσεως μέτρου καταβάλλεται προσπάθεια, ματαία πάντως, περισώσεως τοῦ κλονιζομένου ἐλευθέρου νομισματικοῦ συστήματος καὶ κατόπιν ἢ προσπάθεια αὕτη ἐπεκτείνεται, δι' ἐφαρμογῆς ἐλέγχου, ἐπὶ ἀπασῶν τῶν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, ἐν τέλει δέ, ὅταν ἀποδειθῇ τὸ μάταιον καὶ τοῦ μέτρου τούτου, ἀποφασίζεται ἡ ρύθμισις καὶ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ συναλλαγῶν, ἐξετάζομεν κατωτέρω, κατὰ παρέκκλισιν τῆς βασικῆς ἐξετάσεως τῶν προβλημάτων τῆς διττῆς σταθερότητος τῆς νομισματικῆς μονάδος, κατὰ πρῶτον λόγον τὸ πρόβλημα τῆς διανομισματικῆς τιμῆς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τὸ πρόβλημα τῆς ἀνταλλακτικῆς δυνάμεως τῆς νομισματικῆς μονάδος τοῦ ρυθμιζομένου νομισματικοῦ συστήματος.

α) Ἡ διανομισματικὴ τιμὴ. Ἡ ρύθμισις τῆς διανομισματικῆς τιμῆς λαμβάνει χώραν διὰ τῶν ἀκολούθων, κατὰ σειρὰν ἐφαρμογῆς, μέτρων:

1) Ὁ ἐπιβαλλόμενος ἔλεγχος συναλλάγματος ἔχει σκοπὸν νὰ δημιουργήσῃ μίαν ἰσορροπίαν μεταξὺ τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως ξένου συναλλάγματος οὐχὶ διὰ μέτρων, ἅτινα προκαλοῦν μίαν φυσιολογικὴν αὔξησιν τῆς προσφορᾶς καὶ μίαν φυσιολογικὴν μείωσιν τῆς ζητήσεως, ἀλλὰ διὰ μέτρων, ἅτινα παρεμποδίζουν τὴν

ἄσκοπον διαρροὴν τοῦ εἰσαγομένου φυσιολογικῶς συναλλάγματος διὰ λόγους κερδοσκοπείας.

Τὰ μέτρα ταῦτα εἶναι ποινικῆς φύσεως καὶ τείνουν εἰς τὴν πλήρη κατάργησιν τῆς ἐλευθέρως ἀγορᾶς καὶ τὴν καθιέρωσιν ἑνὸς μονοπωλίου ἀγορᾶς καὶ διαθέσεως τοῦ φυσιολογικῶς εἰσρέοντος εἰς μίαν χώραν ξένου συναλλάγματος.

Ἡ μονοπώλησις καθίσταται ἐφικτή:

αα) εἴτε δι' ἰδρύσεως εἰδικοῦ συνδικάτου,

ββ) εἴτε διὰ μονοπωλήσεως τῆς ἐμπορείας τοῦ συναλλάγματος ὑπὲρ τοῦ Κράτους,

γγ) εἴτε διὰ μονοπωλήσεως τοῦ συναλλάγματος ὑπὲρ τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς.

2. Χρεωστάσιον ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν χρεῶν. Ἡ τοιαύτη μονοπώλησις τοῦ ἐμπορίου τοῦ συναλλάγματος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς σταθεροποιήσεως τῆς διανομισματικῆς τιμῆς αὐτοῦ προκαλεῖ μίαν ἀναστάτῳσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς μιᾶς χώρας. Ἡ ροπή πρὸς μὴ ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ὑποχρεώσεων ἄγει εἰς τὸν κλονισμόν τῆς διεθνοῦς πίστεως τῆς χώρας καὶ περιορίζει κατὰ συνέπειαν τοὺς συναλλαγματικούς αὐτῆς πόρους. Οὕτω θᾶττον ἢ βράδιον ὁ ἔλεγχος συναλλάγματος συμπληροῦται διὰ χρεωστασίου ἐπὶ τῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ὑποχρεώσεων.

Τὸ χρεωστάσιον τῶν πρὸς ἀλλοδαπὴν ὑποχρεώσεων ἔχει τρεῖς μορφάς:

αα) Πλήρης ἀναστολή τῶν πληρωμῶν τῶν ἐμπορικῶν χρεῶν διὰ καθορισμοῦ ὠρισμένου χρεωλυτικοῦ τρόπου ἐξοφλήσεως ἐντὸς μακρᾶς ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προθεσμίας. Δυνατὴ ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ πλήρης ἀναστολή τῶν πληρωμῶν τῶν ἐμπορικῶν χρεῶν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν, ἀλλὰ διατήρησις τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ὀφειλέτου ὅπως ἐξοφλήσῃ εἰς τὸ ἀκέραιον τὴν ὀφειλὴν του διὰ καταθέσεως ταύτης εἰς προσωρινὸν δεσμευμένον λογαριασμόν εἰς τὸ νόμισμα τῆς χώρας τοῦ ὀφειλέτου καὶ εἰς τὴν ἰσχύουσαν ἰσοτιμίαν τοῦ συναλλάγματος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πληρωμῆς.

Τὸ χρεωστάσιον τοῦτο εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι ἀναστολή τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὀφειλῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν «Τρανσφερ-μορατόριουμ) καὶ προϋποθέτει συγκέντρωσιν τῶν δεσμευμένων καταθέσεων εἰς ἓν κεντρικὸν ταμεῖον συμψηφισμοῦ τῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπορικῶν ὑποχρεώσεων.

ββ) Χρεωστάσιον τῶν ὑποχρεώσεων τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας πρὸς τὸ ἐξωτερικόν, εἴτε τῶν ὑποχρεώσεων ἐκ τόκων, μερισμάτων,

ἀποσβέσεω̄ν κεφαλαίων, ἐνοικίων κλπ. Καὶ ἐπὶ τῶν ὑποχρεώσεων τούτων δύναται νὰ ἐπιβληθῆ ἡ πλήρης ἀναστολὴ τῶν πληρωμῶν ἢ ἡ ἀναστολὴ τῆς μεταβιβάσεως πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ θεσμοῦ τῆς πληρωμῆς τῶν ἀνωτέρω χρεῶν εἰς προσωρινὸν δεσμευμένον λογαριασμόν.

γγ) Τὸ χρεωστάσιον ἐπὶ τῶν δημοσιονομικῶν ὑποχρεώσεων τοῦτο ἐπιβάλλεται ἐπίσης εἴτε ὀλοσχερῶς, εἴτε μερικῶς διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ἐξοφλήσεως διὰ καταθέσεων τῶν τοκοχρεωλυτικῶν δόσεων εἰς προσωρινὸν δεσμευμένον λογαριασμόν. Τὸ ὅλον σύστημα τῆς πολιτικῆς τῶν χρεωστασίων ἀποβλέπει ἢ εἰς τὴν προσωρινὴν ἀναστολὴν τῆς πληρωμῆς τῶν χρεῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ περιορισμοῦ τῆς ἐξαγωγῆς συναλλάγματος, ἢ εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἀλλοδαπῆς ὑπὸ τὴν μορφήν δεσμευμένων καταθέσεων ἐπὶ τῷ σκοπῷ δημιουργίας ἀποθέματος, τοῦ ὁποίου ἡ σημασία διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἑνὸς ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου εἶναι ἀναντιρρήτως τεραστία, ὅπως καὶ μεγάλη εἶναι ἡ σημασία τοῦ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν. Ἄλλ' ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἐπανέλθωμεν κατωτέρω.

3. Ὁ ἔλεγχος ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν. Εὐκολώτερον προλαμβάνεται καὶ ἔτι εὐκολώτερον καταπολεμᾶται τὸ λαθρεμπόριον συναλλάγματος ἢ τὸ λαθρεμπόριον ἐμπορευμάτων. Ἐξ ἄλλου ἡ ρύθμισις τῆς ἐμπορικῆς μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς κινήσεως δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ θετικούς συναλλαγματικούς πόρους, ἐνῶ ὁ ἔλεγχος συναλλάγματος καὶ τὸ χρεωστάσιον τῶν πάσης φύσεως πληρωμῶν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐμποδίζουν μὲν τὴν διαρροήν, ψυχολογικῶς ὅμως ἐπιδροῦν κατὰ τρόπον περιορίζοντα τοὺς πόρους τούτους.

Ὁ ἔλεγχος ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς κινήσεως ἀφορᾷ:

αα) Τὴν εἰσαγωγήν.

Ἡ ἀρχή, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀγοράζῃ ἓνα Κράτος περισσότερα ἀπὸ ὅσα δύναται νὰ πληρώνη, συμπληροῦται διὰ τῆς ἀρχῆς, ὅτι πρέπει ἓνα Κράτος νὰ προμηθεύεται μόνον ὅσα ἐμπορεύματα ἔχει πρωτίστως ἀνάγκην.

Αἱ ἀρχαὶ αὗται ἐφαρμόζονται διὰ τῆς λήψεως τῶν ἀκολούθων μέτρων:

αα. 1) Καθιέρωσις περιορισμοῦ τῆς εἰσαγωγῆς διὰ συστήματος δυναμικότητων. Οἱ διάφοροι ἐμπορικοὶ καὶ βιομηχανικοὶ κλάδοι ὑποχρεοῦνται νὰ ὑποδείξουν τὰς ἀνάγκας των, βάσει τῶν ὁποίων λαμβάνει χώραν ὁ καταμερισμὸς τῶν δυναμικότητων.

αα. 2) Διὰ καθιερώσεως συστήματος ἀδειῶν εἰσαγωγῆς δι' ἅπαντα τὰ εἶδη χορηγουμένων κατὰ τὴν κρίσιν ἐπιτροπῶν ἐπὶ τούτῳ καταλλήλως συσταθεισῶν.

αα. 3) Διὰ καθιερώσεως συστήματος ἐνώσεων εἰσαγωγέων.

Τὰ ὡς ἄνω 3 συστήματα δύνανται νὰ συμπληρῶνουν ἄλληλα ἢ δύνανται καὶ αὐτοτελῶς νὰ ἰσχύουν. Οὐδὲν ὅμως περιοριστικὸν μέτρον τοῦ ἐμπορίου δύνανται νὰ ἀποφέρῃ τὸ ἐπιζητούμενον ρυθμιστικὸν ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, ἐὰν δὲν εἶναι ἐνιαῖον ὄχι μόνον ὡς πρὸς τοὺς διαφόρους κλάδους τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰ διάφορα εἶδη τοῦ ἐμπορίου. Ὅσον δὲ ἀποκεντρωτικὸν εἶναι τὸ σύστημα, ὅσον πλέον εἰδικώτεραι διατάξεις ἰσχύουν, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὰ εἶδη τοῦ ἐμπορίου, τόσον μεγαλειτέρα εἶναι ἡ προκαλουμένη ἐν τῇ ἐμπορικῇ κινήσει ἀναρχία καὶ τόσον ἀπέχει τὸ σύστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ρυθμιστικὸν τοῦ ἐμπορίου σύστημα.

Ὅτι τὸ σύστημα τῶν περιορισμῶν τῆς εἰσαγωγῆς δέον νὰ μὴν ὑπόκειται εἰς συχνὰς καὶ συνεχεῖς μεταβολάς, εἶναι ὀφθαλμοφανές. Εἶναι ἐσφαλμένη ἢ ἐντύπωσις, ὅτι αἱ συχναὶ μεταβολαὶ προσδίδουν εἰς τὸ σύστημα ἐλαστικότητα. Ἐν προκειμένῳ δημιουργεῖται ἄρρυθμία. Ἡ ἐλαστικότης τοῦ συστήματος ἔγκειται εἰς τὴν διαρκῆ κάλυψιν τῶν ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν μιᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ οὐχὶ εἰς τὴν συνεχῆ τροποποίησιν τῶν προϋποθέσεων ὑπὸ τὰς ὁποίας δύνανται νὰ λαμβάνῃ χώραν ἡ εἰσαγωγή τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἐμπορεύματος.

Τέλος δέον νὰ καταβάλλεται μέριμνα, ὅπως ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἐν τῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ βιομηχανίᾳ μὴ ἀποκεντρωθῇ, καὶ τοῦτο καθίσταται δυνατὸν ὅσον περισσότερο περιορισμένη παραμένει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τῆς καθιερώσεως τῶν κρατικῶν ἐνώσεων εἰσαγωγέων.

Ἐὰν αἱ συνθήκαι ἐπιβάλλουν τοῦτο, εὐρισκόμεθα πρὸ τοῦ συστήματος μιᾶς ἀπολύτου διευθυνομένης οἰκονομίας.

ββ) Τὴν ἐξαγωγήν.

Ὅταν ἐπιβάλλεται περιορισμὸς εἰς τὰς εἰσαγωγάς, δὲν θίγεται μόνον ὁ ἐμπορικὸς καὶ βιομηχανικὸς κόσμος τῆς ἐπιβαλλούσης τὸ σύστημα τοῦτο χώρας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐμπορικὸς καὶ βιομηχανικὸς κόσμος τῶν ξένων χωρῶν, αἵτινες ἐπρομήθευον καὶ προμηθεύουν τὴν χώραν ταύτην.

Οὕτως ἐπιβάλλεται καὶ τρίτη ἀρχή, ἥτις δέον νὰ διέπῃ τὸν ἔλεγχον τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως ἢ ἀρχὴ τοῦ νὰ καλύπτῃ ἡ δεινοπαθοῦσα χώρα τὰς ἀνάγκας τῆς

ἀπὸ τὰς ξένας ἐκείνας χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀγοράζουσι τὰ προϊόντα τῆς. Οὕτω ἡ ρύθμισις τῆς ἐξαγωγικῆς κινήσεως εἶναι τὸ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα καὶ δύναται νὰ λάβῃ χώραν:

ββ. 1) Διὰ καθιερώσεως συστήματος δυναμικοτήτων ἐξαγωγῆς.

ββ. 2) Διὰ καθιερώσεως συστήματος εἰδικῶν ἀδειῶν εἰσαγωγῆς.

ββ. 3) Διὰ καθιερώσεως συστήματος ἐνώσεων εἰσαγωγῶν.

Ἐπὶ τῆς τηρητέας πολιτικῆς ἰσχύουσι τὰ ὅσα ἀνεφέραμεν ἐν σχέσει πρὸς τοὺς περιορισμοὺς τῶν εἰσαγωγῶν· τὸ ἐνιαῖον τοῦ συστήματος καὶ ἡ σταθερότης τῆς ἐφαρμογῆς του, ἀποτελοῦν ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις.

γγ) Αἱ μετὰ τῶν ξένων χωρῶν ἐμπορικαὶ συμβάσεις.

Ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν προϋποθέτει, κατόπιν τῆς ἐπιβολῆς ἐλέγχου ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς, μεταρρύθμισιν τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων.

Εἰς τὴν θέσιν τῆς ρήτρας «τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους» τίθεται ἡ ρήτρα «τοῦ μᾶλλον εὐνοοῦντος Κράτους». Ἡ προμήθεια προϊόντων ἐκ μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διαθέσεως τῆς χώρας ταύτης, ὅπως ἀγοράζῃ τὰ προϊόντα τῆς χώρας, ἥτις ἐπέβαλεν ἔλεγχον ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς.

Αἱ συμβάσεις, αἵτινες λαμβάνουν χώραν, ἔχουν τὰς ἀκολουθοῦσας θεμελιώδεις μορφάς:

γγ. 1) Μορφή ὀλοκληρωτικοῦ συμψηφισμοῦ (ὀλοκληρωτικοῦ κληρικῆ)· βᾶσις τοῦ συστήματος αὐτοῦ εἶναι ἡ πλήρης ἰσορροπῆσις τῆς ἐκατέρωθεν ἐμπορικῆς κινήσεως ἐντός, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, βραχυτάτης προθεσμίας.

γγ. 2) Μορφή μερικοῦ συμψηφισμοῦ ἰδιὰ διατηρήσεως ἐν μέρει τῶν ἐκατέρωθεν πληρωμῶν εἰς ἐλεύθερον συνάλλαγμα. Δι' ὠρισμένα εἶδη διατηρεῖται ἡ ὑποχρέωσις αὐτῶν εἰς συνάλλαγμα. Τὰ ἰδρυόμενα γραφεῖα συμψηφισμοῦ τηροῦν τοὺς συμψηφιστικούς λογαριασμούς, ἕνα ἕκαστον εἰς νόμισμα τῆς χώρας του ὡς καὶ τοὺς τοιούτους εἰς ἐλεύθερον συνάλλαγμα.

γγ. 3) Μορφή μερικοῦ συμψηφισμοῦ ἐν συνδυασμῶ με καθιέρωσιν Πρίμ ἢ Μπόν, ὅταν ὁ εἰσαγωγεὺς μιᾶς χώρας πιστωθεὶς μετὰ τὸ ἀντίτιμον τῆς ἐξαγωγῆς του, εἰς τὸ νόμισμα τῆς χώρας, ἥτις ἔχει ἐπιβάλλει ἔλεγχον ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως, ἐπιζητήσῃ νὰ πωλήσῃ τὴν ἀπαίτησίν του ταύτην εἰς εἰσαγωγέα ἐπιθυμοῦντα νὰ ἀγοράσῃ προϊόντα τῆς ἐν λόγω χώρας καὶ μὴ ὑπαρχούσης ζητήσεως ἀναγκάζεται νὰ ἐκπέσῃ ἐν ὠρισμένον ποσοστὸν ἐκ τῆς τιμῆς

τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ λαθεῖν του, ἀποκτᾷ μίαν ἀπαίτησιν ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης, ἣτις ρευστοποιεῖται ἐπισήμως διὰ τοῦ Μπὸν ἢ Πρίμ.

γγ. 4) Μορφή ἰδιωτικοῦ συμψηφισμοῦ. Μεγάλαι ἑταιρίαι ἔχουσαι ὑποκαταστήματα εἰς τὴν χώραν, ἣτις ἐπέβαλε περιορισμὸν ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως, δημιουργοῦν, ἐγκρίσει τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, εἰδικούς ἰδιωτικούς συμψηφιστικούς λογαριασμούς, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ὁποίων ἐνεργοῦν τὰς ἐμπορικὰς των συναλλαγὰς.

Αἱ συμβάσεις συμψηφισμῶν προωθοῦν τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς ὠρισμένων χωρῶν εἰς βᾶρος ἄλλων καὶ ἰδίᾳ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ἐμμένουν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν διὰ πληρωμῶν εἰς ἐλεύθερον συνάλλαγμα. Τοῦτο ἤγαγεν εἰς μίαν τάσιν, ὅπως ἢ ἐπὶ τῶν δασμολογικῶν περιορισμῶν ἀνέκαθεν ἐφαρμοζομένη ρήτρα «τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους» ἐφαρμοσθῆ καὶ ἐπὶ τῶν περιοριστικῶν τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως μέτρων. Οὕτω αἱ διεθνεῖς συναλλαγαὶ καθιερώνουν, ἀργὰ μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς, καὶ τετάρτην ἀρχήν, ἣτις ὀφείλει νὰ διέπη τοὺς περιορισμοὺς τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, δηλαδὴ τὴν ἀρχὴν τῆς μὴ χορηγήσεως εἰσαγωγικῶν διευκολύνσεων διὰ μίαν χώραν ἄνευ ταῦτοχρόνου χορηγήσεως τῶν αὐτῶν διευκολύνσεων πρὸς μίαν ἄλλην. Ἐξ αὐτοῦ καταδεικνύεται ὅτι τὸ ἐνιαῖον τοῦ συστήματος τῶν περιορισμῶν εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις ὄχι μόνον ὡς πρὸς τοὺς κλάδους τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὰ εἶδη τοῦ ἐμπορίου, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς χώρας προελεύσεως ἢ προορισμοῦ τῶν ἐμπορευμάτων.

Πάντα τὰ ὡς ἄνω μέτρα ἐπιζητοῦν τὴν σταθεροποίησιν τῆς διανομισματικῆς τιμῆς τῆς νομισματικῆς μονάδος τοῦ ρυθμιζομένου νομισματικοῦ συστήματος διὰ τῆς ἰσοσκελίσεως τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν, τοῦ ὁποίου κυριώτερος συντελεστής εἶναι τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον. Δὲν ἀρκοῦν ὁμως καθ' ὅτι ἡ ἀντίδρασις, τὴν ὁποίαν προκαλοῦν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εἶναι τοιαύτη, ὥστε πολλάκις διακινδυνεύεται καὶ αὐτὸς ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῆς δεινοπαθούσης χώρας μὲ τὰ ἀπαραίτητα προϊόντα καὶ ἰδίᾳ μὲ πρῶτας ὕλας.

Ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἰσοσκέλισιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μὲ ἓνα ἕκαστον ἐκ τῶν ξένων Κρατῶν δέον νὰ συμπληροῦται διὰ τῆς μερίμνης τῆς ἐξασφαλίσεως μιᾶς ἐπαρκοῦς ἐξαγωγικῆς κινήσεως, ἢ μᾶλλον, διὰ νὰ ἐκφρασθῶμεν σαφέστερον, διὰ τῆς μερίμνης πρὸς ἐξασφάλισιν ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ὑποχρεώσεως προμηθείας τῶν προϊόντων τῆς παραγωγῆς τῆς δεινο-

παθούσης χώρας ἐκ μέρους τῶν ξένων κρατῶν. Ἡ ἄλλοτε ἰσχύουσα ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, ἀντικαθίσταται διὰ τῆς ἀνάγκης ἑνὸς ἐμπορικοῦ πειθαναγκασμοῦ ἐπιτυγχανομένου ὡς ἀκολούθως:

Διατήρησις πλήρους ἰκανότητος συναγωνισμοῦ τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγικῶν προϊόντων τῆς δεινοπαθούσης χώρας διὰ καθιερώσεως συστήματος ἐξαγωγικῶν δώρων. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται:

αα) Διὰ φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ κοινοῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ δημιουργίας ἀποθέματος, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ παρείχεται δῶρον.

ββ) Δι' ἀποκαταστάσεως τοῦ συστήματος τῶν Κάρτελ καὶ τῶν Κόνζερν ἐπὶ τῷ σκοπῷ δημιουργίας ἑνὸς τοιούτου ἀποθέματος.

γγ) Δι' ἐπιβολῆς εἰδικῆς φορολογίας ἐπὶ τῶν κερδῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου.

δδ) Διὰ κινητοποιήσεως τῶν δεσμευμένων καταθέσεων τῶν δημιουργηθεισῶν διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῶν χρεωστασιῶν ὑπὲρ τῶν πάσης φύσεως πιστωτῶν τῆς δεινοπαθούσης χώρας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἡ ρευστοποιήσις τῶν παγωμένων τούτων πιστώσεων συνδέεται ἀπαραιτήτως μὲ βαρυτάτας ζημίας διὰ τοὺς ἐν λόγῳ πιστωτάς.

Ὁ ξένος πιστωτής, προκειμένου νὰ ρευστοποιήσῃ τὴν παγωμένην ἀπαίτησίν του παραιτεῖται μέρους ταύτης. Τὸ προϊόν τῆς ζημίας του δὲν τὸ ὠφελεῖται ὁ ὀφειλέτης, ὡς εἶδομεν, καθ' ὅτι ἐξεπλήρωσεν οὗτος ἀκεραίαν τὴν ὀφειλὴν του διὰ καταθέσεως τοῦ ἰσοτίμου ταύτης εἰς τὸ νόμισμα τῆς χώρας του εἰς δεσμευμένον λογαριασμόν. Αἱ οὕτω εἰς ἐξευτελιστικὰς τιμὰς πωλούμεναι δεσμευμένοι καταθέσεις εἰς τὸ νόμισμα μιᾶς χώρας, δὲν ἀποτελοῦν κλονισμόν τῆς διανομισματικῆς τιμῆς τῆς χώρας ταύτης, ἀλλ' ἐκδήλωσιν τῆς εὐκολίας ἢ τῆς δυσκολίας, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ξένος πιστωτής διὰ νὰ ρευστοποιήσῃ τὴν ἀπαίτησίν του.

Διὰ τῆς διαθέσεως τοιούτων ἐξαγωγικῶν δώρων ἐπιτυγχάνεται ἡ μείωσις τῶν τιμῶν ἐξαγωγῆς καὶ ἡ συνταύτισις αὐτῶν πρὸς τὰς τιμὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ συναγωνισμοῦ. Τοιοῦτον μέτρον εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν ἀποτελεῖ οὔτε ἐσκεμμένον dumping οὔτε συναλλαγματικὸν dumping.

Ὅσον ἀφορᾷ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν διανομισματικὴν τιμὴν τῆς νομισματικῆς μονάδος, αὕτη καθορίζεται συμβατικῶς ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν συμβάσεων συμψηφισμοῦ καὶ δὲν ἀπέχει ποτὲ τῆς πραγματικῆς βάσεως ἐπικαταλλαγῆς τοῦ ἐλευθέρου συναλλάγματος τῶν διαφόρων χωρῶν. Βεβαίως τὰ καθιερούντα τὸ ρυθμιζόμενον νομισματικὸν σύστημα κράτη δεικνύουν τάσεις νὰ καθορίζουν τιμὴν συμψηφισμοῦ ἀνωτέραν τῆς ἐκάστοτε βάσεως ἐπικαταλλα-

γῆς, καθ' ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐξασφαλίζουν ἐν ταῖς χώραις ἐν ταῖς ὁποίαις ἐκτελοῦν τὰς προμηθείας τῶν ἐμπορευμάτων, ὧν ἔχουν ἀνάγκην, μεγαλύτερα διαθέσιμα ἢ, ἐν ἄλλοις, τὸ ἀντίτιμον τῆς ἐξαγωγικῆς των κινήσεως εἰς τὸ νόμισμα τῆς χώρας μεθ' ἧς συναλλάσσονται εἶναι μεγαλύτερον.

Ἐξ ἄλλου αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι ἀποδέχονται μίαν τοιαύτην μεγαλύτεραν τιμὴν συμψηφισμοῦ, ἄγονται ἐκ τῆς σκέψεως, ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου αὐξάνουν τὸ εἰσόδημα ἐκ τῆς ἐξαγωγικῆς των κινήσεως.

Τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τοῦ ὅτι εἰς τὰς συμψηφιστικὰς συναλλαγὰς ὑφίσταται μία φυσιολογικὴ ροπὴ αὐξήσεως τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐκατέρωθεν ἐξαγωγῶν δι' αὐξήσεως τῆς τιμῆς συμψηφισμοῦ τῶν ἐκατέρωθεν ἀπαιτήσεων. Ἐν προκειμένῳ δὲν ὑφίσταται εἰμὴ ὀφθαλμαπάτη. Ἐναντι τῆς ἐξαγωγῆς, ἡ ὁποία ἀποφέρει διὰ τῆς ὑψηλοτέρας τιμῆς συμψηφισμοῦ μεγαλύτερον εἰσόδημα ἐκ τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, δέον νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἡ εἰσαγωγή θὰ πληρωθῆ ἀναλόγως ἀκριβώτερον.

Ἡ Ἐθνικὴ Οἰκονομία ἐν τῇ πραγματικότητι δὲν ὠφελεῖται ἀλλὰ βλάπτεται ἐκ τῆς συνεχοῦς ροπῆς αὐξήσεως τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, τοῦ ὁποίου ἡ σταθερότης ἀποτελεῖ ἐξ ἴσου σκοπὸν τοῦ ρυθμιζομένου νομισματικοῦ συστήματος.

β) Ἡ ἀνταλλακτικὴ δύναμις.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα μέτρα τὰ ἀποβλέποντα εἰς τὴν σταθερότητα τῆς διανομισματικῆς τιμῆς τῆς νομισματικῆς μονάδος τοῦ ρυθμιζομένου νομισματικοῦ συστήματος, δὲν εἶναι εἰς θέσιν ἢ μερικῶς καὶ ἐμμέσως διὰ τῆς ψυχολογικῆς ἐπιρροῆς νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν σταθερότητα τῆς ἀνταλλακτικῆς δυνάμεως τῆς νομισματικῆς μονάδος. Ἡ πείρα διδάσκει, ὅτι ἡ ἀνταλλακτικὴ δύναμις θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ παραμένῃ ἀσταθῆς μέχρις ὅτου ἡ διευθυνομένη οἰκονομία ἐπεκτείνει τὸν ἔλεγχον καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ συναλλαγῶν.

Τὰ λαμβανόμενα μέτρα εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

β. 1) Δ η μ ο σ ι ο ν ο μ ι κ ῆ ς φ ύ σ ε ω ς. Ἐν πρώτοις τίθενται ἐπὶ τάπητος τὰ μεγάλα προβλήματα, ἅτινα ἐν μιᾷ ὀρισμένη ἐποχῇ ἀπασχολοῦν τὴν κυθέρνησιν μιᾶς χώρας. Τὰ προβλήματα ταῦτα δύνανται νὰ εἶναι:

αα) Στρατιωτικῆς φύσεως, ὅπως ἐξοπλισμός, ἐκτέλεισις στρατιωτικῶν ἔργων, πολεμικὴ ἐνέργεια κλπ.

ββ) Οἰκονομικῆς φύσεως, ὅπως πληρωμὴ δημοσίων χρεῶν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν, πληρωμὴ πολεμικῶν ἀποζημιώσεων κλπ.

γγ) Ἀποικιακῆς φύσεως, ὡς ἐκπλήρωσις ὑποχρεώσεων προκυπτουσῶν ἐκ τῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς ἐνὸς κράτους.

Αἱ ἀνωτέρω ὑποχρεώσεις δημοσιονομικῆς φύσεως δεόν νὰ ἐκπληρωθοῦν κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ὑφισταμένης ἐθνικῆς ἀνάγκης καὶ ἐκ τῶν τακτικῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἐὰν τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν λόγῳ τοῦ μεγέθους τῶν τοιούτων ὑποχρεώσεων, ἀπαιτεῖται εἰς πορισμὸς τῶν ἀναγκαίων χρηματικῶν μέσων διὰ χρησιμοποίησεως πιστώσεων κατὰ τὸ δυνατὸν βραχυπροθέσμων, διότι ἡ ἐπιθάρυνσις τοῦ μέλλοντος διὰ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ παρόντος, ὀρθῶς κρίνεται ὡς ἀντεθνικὴ καὶ συνεπῶς ἀπορριπτέα.

β. 2) Οἰκονομικῆς φύσεως. Τὰ μέτρα οἰκονομικῆς φύσεως ἔχουν πλέον καθαρῶς ἐπικουρικὸν χαρακτήρα, ὁ δὲ κυριώτερος σκοπὸς αὐτῶν εἶναι νὰ συντελέσουν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης ἐπιβαλλομένων ἐκάστοτε ἔργων τῶν δημιουργούντων τὰς ὡς ἄνω ἐκτεθείσας δημοσιονομικὰς ὑποχρεώσεις. Τὰ τοιαῦτα μέτρα εἶναι:

αα) Ἡ ρύθμισις τῆς παραγωγῆς, διὰ κατευθύνσεως ταύτης πρὸς τοὺς κλάδους ἐκείνους ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ζήτησις διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὡς ἄνω ἐθνικῶν ἀναγκῶν πρόκειται νὰ εἶναι μεγάλη. Ἡ πολεμικὴ βιομηχανία, ἡ βιομηχανία οἰκοδομικῶν ὑλικῶν καὶ ἡ μηχανολογικὴ βιομηχανία εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἐσκεμμένως προωθοῦνται ἵνα εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνταποκριθοῦν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐπιτελεσθησομένων ἔργων. Ἡ προώθησις τῶν ἐν λόγῳ βιομηχανιῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἀναγκαιουσῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τῶν ἀναγκαιουσῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Ἐὰν αἱ πρῶται ὕλαι ἰδίας παραγωγῆς δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς, προωθείται ἡ παραγωγή τῶν βιομηχανικῶν ἐκείνων κλάδων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζήτησις εἶναι μεγάλη καὶ σταθερὰ ἵνα διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἐν λόγῳ προϊόντων προσπορίζεται ἡ διευθυνομένη οἰκονομία τὰς πρώτας ὕλας ὧν ἔχει ἀνάγκην. Τουτοχρόνως προωθείται καὶ ἡ βιομηχανία τῶν πρώτων ὑλῶν ἢ ἄλλων, ὧν ἡ τεχνικὴ σύνθεσις καθιστᾶ ταῦτα ἱκανὰ νὰ ἀντικαταστήσουν τὰς ἐλλειπούσας πρώτας ὕλας. Τοῦτο βεβαίως ἰδιαίτατα, ἐφ' ὅσον ἡ ἐμπορικὴ κίνησις μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν διευθυνομένην οἰκονομίαν ἐπαρκεῖς πρώτας ὕλας.

Ἐὰν ἐργατικαὶ χεῖρες δὲν ὑπάρχουν διαθέσιμοι ἐλευθεροῦνται τοιαῦται ἀπὸ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρως διαθέσεως τοῦ ἀτόμου.

Είναι φανερόν, ὅτι ἡ λήψις μέτρων τοιαύτης ἐκτάσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λάθῃ χώραν ἄνευ συστήματος. Μία μελετημένη μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν νομοθεσία εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν μιᾶς τοιαύτης πολιτικῆς καὶ πολλὰ αὐτοτελεῖς ἀνθρώπιναι ὑπάρξεις καὶ πολλὰ βλέψεις, ἐπιθυμίαι καὶ ὄνειρα τῶν μελῶν μιᾶς ἀνθρωπίνης κοινωνίας καταστρέφονται.

Ἡ ἠθικὴ ἀρχὴ ἢ διέπουσα τὰς τοιαύτας μεταρρυθμίσεις, αἵτινες καὶ πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς τὴν πνευματικὴν διάπλασιν τοῦ ἀτόμου τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἀντίκεινται, εἶναι ὅτι ἡ διευθυνομένη οἰκονομία, βαδίζουσα ἐπὶ σχεδίου, τείνει εἰς τὴν τεχνικὴν ἐξασφάλισιν μιᾶς ἰσορροπίας τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν δυνάμεων τῶν διεπουσῶν τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ δημιουργήσῃ ἱκανοποιητικὰς συνθήκας ζωῆς δι' ὅλους.

Ἡ θυσία τοῦ ἀτόμου ὑπὲρ τοῦ συνόλου ἀποτελεῖ συνεπῶς συντελεστὴν ἐπουσιώδη.

ββ) ἡ ρύθμισις τῆς καταναλώσεως. Ἡ κατὰ τὸ ἀνωτέρω σύστημα λαμβάνουσα χώραν ρύθμισις τῆς παραγωγῆς δὲν δύναται νὰ τελεσφορήσῃ, ἐὰν δὲν συμπληρωθῇ ἰδιὰ μιᾶς ἀναλόγου ρυθμίσεως τῆς καταναλώσεως. Ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τοῦ ἐργαζομένου καὶ καλῶς ἀμειβομένου κόσμου δὲν δύναται νὰ στρέφεται κατὰ τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς θέλησιν πρὸς τὰ προϊόντα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἴτε δὲν παράγονται ἐπαρκῶς εἴτε χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων κοινῆς ὠφελείας.

Τὸ εἰσόδημα τοῦ λαοῦ ἔχει κεφαλαιώδεις ὑποχρεώσεις νὰ ἐπιτελέσῃ:

ββ. 1) ν' ἀφομοιώσῃ τὸ ὑπερβάλλον τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, τὸ ὅποιον δὲν χρησιμοποιεῖται δι' ἔργα κοινῆς ὠφελείας, ἵνα συγκρατήσῃ τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἀγορᾷ καὶ συνεπῶς τὴν ἀνταλλακτικὴν δύναμιν τοῦ χρήματος σταθεράν.

ββ. 2) νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας διὰ μιᾶς μελετημένης πολιτικῆς ἀποταμιεύσεως ὄχι μόνον τὰ ἀναγκαῖα κεφάλαια, ἀτινα ἀπαιτεῖ ἢ ἐν παραγωγικῷ ὄργανῳ εὐρισκομένη οἰκονομία ἀλλὰ καὶ τὰ κεφάλαια τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται δημοσιονομικῶς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μεγάλων ἔργων πρωτίστης ἐθνικῆς ἀνάγκης, ὑπὸ τύπον ἐπίσης βραχυπροθέσμων δανείων πρὸς τὸ κράτος, καὶ

ββ. 3) νὰ καλύψῃ τὰς τρεχούσας δημοσιονομικὰς ἀνάγκας ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς πληρώσεως τῶν ἐπιβαλλομένων φορολογικῶν ὑποχρεώσεων.

Αἱ τρεῖς αὗται θεμελιώδεις ὑποχρεώσεις τοῦ εἰσοδήματος τοῦ

λαοῦ δὲν δύνανται νὰ ἐκπληρωθοῦν ἄνευ ἐπιβολῆς ἑνὸς μελετημένου συστήματος νομοθετικῶν μέτρων, ἅτινα ἄργὰ ἢ γρήγορα τυποποιοῦν καὶ περιορίζουν τὰς ποικίλας ἐπιθυμίας τοῦ ἐλευθέρου ἀτόμου. Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς ἐπιτυχίας ἑνὸς τοιούτου συστήματος εἶναι ἡ σταθεροποιήσις τῆς διαίτης καὶ τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν ἀτόμων ἐπὶ ἑνὸς ὠρισμένου ἐπιπέδου, πρᾶγμα ὅπερ ἐπιτυγχάνεται διὰ σταθεροποιήσεως τῶν ἀμοιβῶν τῆς πάσης φύσεως ἐργασίας. Ἡ σταθεροποιήσις τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἀποτελεῖ ὅμως συγχρόνως βᾶσιν σταθερὰν τῆς κοστολογήσεως τῶν παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ συνεπῶς ἄγει εἰς σταθερότητα τῶν τιμῶν καὶ ἐπομένως εἰς σταθερότητα τῆς ἀνταλλακτικῆς δυνάμεως τοῦ χρήματος.

“Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀγορὰν κεφαλαίων καὶ τὴν κίνησιν αὐτῶν, τὸ διὰ τὴν δημιουργίαν κεφαλαίων ἐφαρμοζόμενον σύστημα ἀποταμιεύσεως δὲν ἀπαιτεῖται νὰ λάθῃ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀναγκαστικὴν μορφήν. Βεβαίως ἡ διευθυνομένη οἰκονομία δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν κατάθεσιν ὠρισμένου ποσοστοῦ τοῦ εἰσοδήματος εἰς δεσμευμένον τινὰ παρὰ τραπέζαις λ/σμόν. Ὁ περιορισμὸς ὅμως καὶ ἡ κατεῦθυνσις τῆς καταναλώσεως πρὸς ὠρισμένους κλάδους, ὡς καὶ ἡ σταθεροποιήσις τοῦ ἐπιπέδου τῆς διαβιώσεως ἑνὸς λαοῦ ἀφίνου ὠρισμένον ποσοστὸν τοῦ εἰσοδήματος ἐν ἀκινήσει καὶ φυσιολογικῶς ἐπιζητεῖται ἢ ἐκμετάλλευσις τοῦ ποσοστοῦ αὐτοῦ τοῦ εἰσοδήματος. Δεδομένου ὅτι ἡ τοποθέτησις τῶν περισσευμάτων τοῦ εἰσοδήματος εἰς ἐμπορεύματα δὲν εἶναι ἐλευθέρη καὶ ἡ ρύθμισις τῶν διαφόρων κλάδων τῆς παραγωγῆς ἐπιβάλλει ἀνάλογον ρύθμισιν τῆς διαθέσεως τῶν οὕτω παραγομένων ἐμπορευμάτων, διὰ τὰ ἀπομένοντα ὑπόλοιπα τοῦ εἰσοδήματος δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος τοποθέτησεως ἢ ἡ προσφορὰ αὐτῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν κεφαλαίων. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ προσφορὰ μόνον εἰς μετρίαν κλίμακα δύναται νὰ λάθῃ ἀπ’ εὐθείας χώραν καθ’ ὅτι τὰ περιθώρια τῶν κερδῶν ἐν τῇ διευθυνομένῃ οἰκονομίᾳ δὲν εἶναι τοιαῦτα ὥστε νὰ δημιουργοῦν σοβαρὰ ποσὰ δυνάμενα νὰ τοποθετηθῶσιν αὐτοτελῶς.

Φυσιολογικῶς συνεπῶς συγκεντροῦνται τὰ περισσεύματα ταῦτα τῶν εἰσοδημάτων ὑπὸ μορφήν καταθέσεων παρὰ τοῖς πιστωτικοῖς ἰδρύμασι τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας, εἰς τὰ ὅποια καὶ ἐναπόκειται πλέον ἢ βαρεῖα εὐθύνη τῆς ποτοθέτησεως αὐτῶν. Ἀκριβῶς ὅμως τὸ γεγονός ὅτι τὸ περίσσευμα τοῦ εἰσοδήματος ἑνὸς ἐκάστου ἀτόμου δὲν εἶναι μεγάλο, ἐγκλείει τὸν κίνδυνον νὰ γίνῃ τοῦτο ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως ἐκ μέρους τῆς δανειακῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν εἶναι ἡ ἀναγκασμένη νὰ ἀκολουθῇ ἡ διευθυνομένη οἰκο-

νομία διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ τὰ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης ἐπιβαλλόμενα ἔργα. Καὶ ὅσον εὐκόλον τείνει ἡ διευθυνομένη οἰκονομία νὰ πορίζεται τὰ ἀναγκαῖα ποσὰ δι' ἐκδόσεως ἐσωτερικῶν δανείων τόσον πλέον διατεθειμένοι εἶναι καὶ οἱ ἄστοι νὰ τοποθετήσουν τὰ μικρὰ περισσεύματα τοῦ εἰσοδήματός των εἰς ὁμολογίας ἐθνικῶν δανείων, αἵτινες καὶ μεγαλύτερον τόκον ἀποφέρουν καὶ ἀπηλλαγμένοι τοῦ φόρου εἰσοδήματος εἶναι. Τοῦτο ἄγει θᾶττον ἢ βράδιον εἰς μίαν ἀπονέκρωσιν τῆς ἀγορᾶς κεφαλαίων, ἣτις δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ πλέον τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας κεφάλαια.

Οἱ ἐξ αὐτοῦ κίνδυνοι γίνονται ἐν τούτοις ταχύτατα καταφανεῖς καθ' ὅτι ὁ βιομηχανικὸς ὄργανισμὸς εἰς τοὺς ἐκ τῶν προτέρων καθορισθέντας κλάδους στερεῖται τῶν ἀναγκαίων μέσων ἀνανεώσεως ἢ ἐπεκτάσεως τῶν ἐγκαταστάσεών του.

Αἱ συναλλαγαὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν ἀκινήτων ἀπονεκροῦνται. Ἡ ἐν τῷ συνόλῳ τῆς οἰκονομικῆς δύναμις τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας καταπίπτει εἰς ὀλόκληρον καὶ ἡ διευθυνομένη οἰκονομία θὰ ἀντιληφθῇ θᾶττον ἢ βράδιον, ὅτι ἡ ἀγορὰ κεφαλαίων δέον νὰ παραμείνῃ ὄργανον τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας καὶ νὰ παύσῃ νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς ἀνεξάντλητος πηγὴ τῆς δανειακῆς κρατικῆς πολιτικῆς. Οὕτω ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν οἰκονομικῶν μέτρων δύο κολοσσιαῖα προβλήματα δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ ἐπίλυσιν τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἢ μία λαμπρὰ ἐπιτυχία ἢ μία οἰκτρὰ ἀποτυχία τοῦ νομισματικοῦ συστήματος τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας.

1.— Τὸ πρῶτον πρόβλημα εἶναι ἡ τοποθέτησις τῶν παρὰ τοῖς πιστωτικοῖς ἰδρύμασι ὑπὸ τύπον καταθέσεων συγκεντρομένων περισσευμάτων τοῦ εἰσοδήματος. Φανερόν εἶναι ὅτι τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα δὲν δύνανται ἐν προκειμένῳ νὰ ἐνεργοῦν κατὰ τὴν ἐλευθέραν αὐτῶν κρίσιν καὶ βούλησιν. Ἐνῶ μέχρι τοῦδε ἡ κυρίως μέριμνα τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων κατὰ τὴν χορήγησιν δανείων ἦτο ἡ ἐπίτευξις καλύμματος ἱκανοῦ νὰ ἐγγυηθῇ πλήρως τὸ καλὸν τέλος κάθε πιστωτικῆς τοποθετήσεως, συγκεντροῦται ἤδη ἡ προσοχὴ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, εἰς τί πρόκειται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ παρεχόμενον δάνειον ὁ πιστοῦχος, καθ' ὅτι διὰ τὴν διευθυνομένην οἰκονομίαν ἔχει πρωτίστην σημασίαν ἡ τοποθέτησις τῶν κεφαλαίων, ἅτινα διαθέτουν αἱ τράπεζαι ὑπὸ τύπον πιστώσεων.

Εἶναι φυσικὸν ὅτι μία τοιαύτη πολιτικὴ τοποθέτησεων ἀπαιτεῖ

συντονισμόν. Ἡ παραγωγικὴ τοποθέτησις τῶν παρεχομένων πιστώσεων λαμβάνει χώραν ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν κατευθύνσεων, τὰς ὁποίας ἔδωσεν ἡ διευθυνομένη οἰκονομία εἰς τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν. Ἡ τοποθέτησις εἰς ἀκίνητα ὅπως καὶ ἡ τοποθέτησις ὑπὸ πνεῦμα ἐπιχειρηματικὸν δεσμεύεται καὶ αὕτη διὰ τῶν κατευθύνσεων, αἵτινες δίδονται εἰς τὴν κατανάλωσιν καὶ εἰς τὴν ἐπιχειρηματικὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἀτόμου. Νομοθετικαὶ διατάξεις δὲν δύνανται ἐν προκειμένῳ νὰ ἐπιτελέσουν τὸν ἀναγκαῖον συντονισμόν. Λογικὴ κρίσις καὶ συνεχὴς παρακολούθησις τῆς ἐξελίξεως τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας ἄγει ἐκάστοτε εἰς τὰς ληπτέας ἀποφάσεις. Τὸ κεντρικὸν πνεῦμα τῆς πολιτικῆς τῶν τοποθετήσεων ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας εἶναι ὅμως πάντοτε τοῦτο, ὅτι τὸ κάλυμμα ἐνὸς δανείου καὶ ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ εἰς τὸ πιστωτικὸν ἴδρυμα εἶναι ὀλιγώτερον σοβαρὰ ζητήματα ἢ ἡ μέριμνα ὅπως ἀποφευχθῇ μία ἀτυχὴς χρησιμοποίησις τῶν παρεχομένων πιστώσεων καὶ δὴ ὄχι διότι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ ζημιωθῇ ὁ πιστοῦχος καὶ πιθανῶς τὸ πιστωτικὸν ἴδρυμα, ἀλλὰ διότι κάθε ἀτυχὴς τοποθέτησις ἀποτελεῖ ζημίαν εἰς βᾶρος τοῦ ἐνιαίου οἰκοδομήματος τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας.

2.— Τὸ δεύτερον πρόβλημα εἶναι ἡ ρύθμισις τῆς δανειακῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ἰδίου φορολογικοῦ συστήματος, ἀπαλλασσομένης τῆς ἀγορᾶς τοῦ χρήματος καὶ τῶν κεφαλαίων ἐκ τῶν κρατικῶν ἐπεμβάσεων συνεχῶν ἐκδόσεων δανείων εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν.

Ὡς βασικὴ ἀρχὴ τίθεται ἐν προκειμένῳ ἡ χρηματοδότησις τῶν ἔργων πρωτίστης ἐθνικῆς ἀνάγκης διὰ μιᾶς βραχυπροθέσμου δανειακῆς πολιτικῆς, ἥτις δέον πλέον νὰ λαμβάνη χώραν ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ὑφισταμένου φορολογικοῦ συστήματος.

Ἡ δανειακὴ πολιτικὴ δύναται νὰ λάθῃ χώραν ὑπὸ δύο θεμελιώδεις μορφάς:

αα.— ὑπὸ τὴν μορφήν φορολογικῶν γραμματίων, τιθεμένων ἐν κυκλοφορίᾳ καὶ δυναμένων νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὡς μέσον πληρωμῆς κατὰ τὰς συναλλαγὰς ὠρισμένης πάντως φύσεως. Τὰ ἐν λόγῳ φορολογικὰ γραμμάτια εἶναι ἄτοκα καὶ τὸ χρονικὸν ὄριον τῆς κυκλοφορίας αὐτῶν περιορισμένον. Τὰ φορολογικὰ ταῦτα γραμμάτια δὲν εἶναι προεξοφλητέα παρὰ τῇ Ἐκδοτικῇ Τραπέζῃ καὶ ἐπομένως δὲν χρησιμοποιοῦνται ὡς κάλυμμα μιᾶς προσθέτου κυκλοφορίας χρήματος, ἀλλ' ἀποτελοῦν ἐν τινι

μέτρῳ αὐτούσιον χρῆμα εἰδικῆς μορφῆς. Τὰ ἀνωτέρω φορολογικὰ γραμμάτια δὲν τίθενται ὑπὸ τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας διὰ νὰ προεξοφλήσουν μελλοντικὰς φορολογικὰς ἀπαιτήσεις ταύτης, ἀλλὰ χρησιμοποιοῦνται μέχρις ἐνὸς ὠρισμένου ποσοστοῦ διὰ τὴν πληρωμὴν ἐκείνων ἀκριβῶς τῶν κρατικῶν προμηθειῶν, αἵτινες εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων πρωτίστης ἐθνικῆς ἀνάγκης.

Ὁ προμηθεύων τὸ κράτος μὲ τὰ προϊόντα τῆς παραγωγῆς του πληρῶνεται κατὰ ἓν ποσοστὸν τοῖς μετρητοῖς καὶ κατὰ ἓν ποσοστὸν εἰς φορολογικὰ γραμμάτια, ἅτινα δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς χρονικοῦ διαστήματος εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν τρεχουσῶν αὐτοῦ φορολογικῶν ὑποχρεώσεων. Τὰ ἐν λόγῳ ὅμως φορολογικὰ γραμμάτια ἔχουν τουτοχρόνως περιορισμένην κυκλοφορίαν καὶ δύναται ἀκόμη νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὑπὸ τῶν κατόχων των βιομηχάνων διὰ τὴν πληρωμὴν μέχρις ἐνὸς ὠρισμένου ποσοστοῦ τῶν προμηθειῶν αὐτῶν εἰς πρώτας ὕλας καὶ μηχανήματα, οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ χρησιμοποιηθῶσι δι' ἀμοιβὰς ἐργασίας ἢ διὰ προμηθείας εἰδῶν καταναλώσεως ἰδίᾳ δὲ γεωργικῶν εἰδῶν. Οὕτω ἡ κυκλοφορία τοῦ χρήματος διχάζεται εἰς κυκλοφορίαν πραγματικοῦ χρήματος πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως καὶ εἰς κυκλοφορίαν πραγματικοῦ χρήματος συμπληρουμένην μέχρις ἐνὸς ποσοστοῦ διὰ φορολογικῶν γραμματίων πρὸς κάλυψιν παραγωγικῶν ἀναγκῶν τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας. Τὸ σύστημα ἐνὸς χρήματος διαιρουμένου εἰς καταναλωτικὸν καὶ παραγωγικὸν χρῆμα εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν σταθερότητα τῆς ἀνταλλακτικῆς δυνάμεως τοῦ χρήματος τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας.

ββ.— ὑ π ὸ μ ο ρ φ ῆ ν φ ο ρ ο λ ο γ ι κ ῶ ν γ ρ α μ μ α τ ῖ ω ν τ ι θ ε μ ἔ ν ω ν ἐ ν κ υ κ λ ο φ ο ρ ῖ α οὐ χ ῖ ὑ π ὸ τ ὸ ν τ ῦ π ο ν σ υ μ π λ η ρ ω μ α τ ι κ οῦ χ ρ ῆ μ α τ ο ς ἀ λ λ ἄ ὑ π ὸ τ ὸ ν τ ῦ π ο ν ἀ ξ ι ῶ ν.

Τὰ ἐν λόγῳ γραμμάτια εἶναι ἔντοκα καὶ δύναται νὰ χρησιμοποιηθοῦν πρὸς πληρωμὴν φορολογικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ κατόχου των μετὰ μακρὰν προθεσμίαν πληρωμῆς καὶ δὴ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἀξίαν, συνυπολογιζομένου καὶ τοῦ τόκου διὰ τὸ διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα.

Ἀμφότερα τὰ εἶδη τῶν φορολογικῶν γραμματίων προορίζονται κυρίως πρὸς τοποθέτησιν τῶν ρευστῶν μέσων μιᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἰδίᾳ δὲ τῶν περισσευμάτων τοῦ λαϊκοῦ εἰσοδήματος, ἵνα διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ προσπορισθῇ ἡ διευθυνομένη οἰκονομία τὰ

μέσα διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἔργων πρωτίστης ἀνάγκης. Ὡς ἐκ τούτου ἀποδίδεται μεγάλη σημασία εἰς τὸ νὰ παραμείνουν τὰ ἐν λόγῳ γραμμάτια ὅσον τὸ δυνατὸν μακρύτερον χρονικὸν διάστημα εἰς τὴν κατοχὴν ἐκείνων, οἷτινες εἴτε τὰ λαμβάνουν εἰς πληρωμὴν ποσοστοῦ τινος τῶν πρὸς τὸ κράτος προμηθειῶν των, εἴτε τὰ προσπορίζονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰς Ἐφορείας ἔναντι τῆς πληρωμῆς τῆς ὀνομαστικῆς αὐτῶν ἀξίας. Ἀκόμη καὶ τὰ ἄτοκα φορολογικὰ γραμμάτια εἶναι προικισμένα μὲ ὠρισμένα προσόντα, οὕτως ὥστε ἢ παρατεταμένη κατοχὴ αὐτῶν νὰ εἶναι ἐπικερδής. Εἰδικώτερον δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς μακροῦ χρονικοῦ διαστήματος δι' ἐξαιρετικὰς ἀποσβέσεις κινητῶν καὶ ἀκινήτων περιουσιακῶν στοιχείων τῶν διαφόρων ἐπιχειρήσεων.

Τὰ ἔντοκα φορολογικὰ γραμμάτια ἔχουν τὸν εἰδικώτερον προορισμὸν νὰ χρησιμοποιῶνται οὐχὶ ἀποκλειστικῶς ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἀλλ' εἰς πάντας τοὺς κλάδους μιᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ὅτι ἐν προκειμένῳ αἱ τράπεζαι παίζουν τὸν πρωτεύοντα ρόλον διὰ τὴν προώθησιν τῶν τοιούτων τοποθετήσεων εἶναι ἀναμφισβήτητον. Εἰς τοῦτο διευκολύνονται διὰ τῆς παρεχομένης δυνατότητος πορισμοῦ πιστώσεων παρὰ τῆ ἐκδοτικῆς τραπέζης, ἐπ' ἐνεχύρῳ τῶν ἐντόκων φορολογικῶν γραμματίων.

Διὰ τοῦ συστήματος τῆς θέσεως εἰς κυκλοφορίαν φορολογικῶν γραμματίων καὶ τοῦ οὕτως ἐπιτυγχανομένου διαχωρισμοῦ τοῦ κυκλοφοριακοῦ χρήματος εἰς παραγωγικὸν καὶ εἰς καταναλωτικὸν χρῆμα, ἐπιτυγχάνονται αἱ θεμελιώδεις προϋποθέσεις τῆς διατηρήσεως τῆς ἀνταλλακτικῆς δυνάμεως τοῦ χρήματος τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας σταθερᾶς.

Αἱ χρηματικαὶ ἀνάγκαι τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας ὄχι μόνον δὲν καλύπτονται δι' ἐκδόσεως νέου χαρτονομίσματος, ἀλλ' οὔτε κἂν ἐκμεταλλεύονται τὴν ἀγορὰν χρήματος καὶ κεφαλαίων τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας.

Τὰ ἔξοδα διὰ τὰ ὑπὸ ἐκτέλεσιν ἔργα πρωτίστης ἀνάγκης καλύπτονται ἐν μέρει ὑποχρεωτικῶς διὰ πληρωμῆς εἰς φορολογικὰ γραμμάτια, ἐν μέρει δὲ οἰκειοθελῶς δι' ἀποταμιεύσεως τῶν ρευστῶν μέσων, ἃ ἐκάστοτε διαθέτει ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία εἰς τὰ ἐν λόγῳ φορολογικὰ γραμμάτια.

Πληθωρικὸν χρῆμα τέλος δὲν τίθεται ἐν κυκλοφορίᾳ, καθ' ὅτι τὰ ἐν λόγῳ γραμμάτια δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν κάλυμμα εἰμῆ εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς ἐκείνας περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ ρευστοποίησις ἑνὸς πιστωτικοῦ ἰδρύματος ἐπιβάλλει τὴν ἐνεχυρίασιν τῶν φορο-

λογικῶν γραμματίων παρὰ τῇ Ἐκδοτικῇ Τραπεζῇ. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην αἱ παρεχόμεναι εἰς τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα πιστώσεις δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προέρχωνται ἐκ πληθωρικοῦ χρήματος. Τὸναντίον ὑπάρχει ἡ πιθανότης ἰδιὰ τῆς ἐπιτευχθείσης, βάσει τοῦ ἀνωτέρω συστήματος, ἀπαλλαγῆς τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς ἐκ τῶν κρατικῶν ἐπεμβάσεων πρὸς πορισμὸν χρήματος διὰ δημοσιονομικὰς ἀνάγκας, νὰ διαθέτῃ αὐτὴ ἐκ τῆς τακτικῆς κυκλοφορίας τὰ ἀναγκαῖα μέσα διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ρευστότητος τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, ὅσας ταῦτα ἔχουν ἀνάγκη μιᾶς τοιαύτης ὑποστηρίξεως.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει σαφῶς ὅτι τὸ νομισματικὸν σύστημα τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας λειτουργεῖ κανονικῶς, ἐφ' ὅσον ἡ ρύθμισις τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας οὔτε ὑπερπαραγωγὴν, οὔτε ὑποκατανάλωσιν, οὔτε ἀνεργίαν ἐπιτρέπει. Ὅτι μία τοιαύτη ρύθμισις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας προϋποθέτει πλήρη κατάργησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθέρως διαθέσεως τοῦ ἀτόμου καὶ τῶν περιουσιακῶν αὐτοῦ στοιχείων εἶναι ὀφθαλμοφανές, ὅπως ὀφθαλμοφανές εἶναι, ὅτι ἡ ρύθμισις δέον νὰ λάθῃ χώραν ἐπὶ τῇ βάσει ἐνὸς πολυετοῦς σχεδίου, τοῦ ὁποίου τὰς λεπτομερείας καθορίζουν αἱ ἰδιαίτεροι συνθηκαὶ μιᾶς ἐκάστης ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Ὅρθως ἐλέχθη συνεπῶς, ὅτι πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν καινὰ δαιμόνια ἐν τῇ ἐφηρμοσμένῃ πολιτικῇ οἰκονομίᾳ, ἐπιβληθέντα ἐκ τῆς ἀνάγκης καὶ ὀρθῶς παρετηρήθη, ὅτι ὅταν ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπιζητήσῃ ποτὲ νὰ τὰ ἀποβάλλῃ, πιθανῶς νὰ προκύψῃ ὁ κίνδυνος νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ τὸ κατορθώσῃ. Ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ ἐξέλιξις αὐτῆς ἐν τούτοις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακοπῇ. Πιθανὸν νὰ προκύψουν καταστροφαί, πιθανὸν γενεαὶ ὀλόκληροι νὰ ἐξουθενωθοῦν, ἀλλὰ τὸ νομισματικὸν σύστημα τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας δὲν θὰ ἀποτελέσῃ ποτὲ τὸν τελειωτικὸν σταθμὸν τῆς ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τοῦ χρήματος.